

УДК 330.341.1: 338.432

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА

О. Рузакова, Г. Сторожук

Вінницький національний аграрний університет
21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3

Дана стаття присвячена розгляду особливостей інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах галузі тваринництва, на які необхідно звернути увагу при побудові оптимальної інноваційної політики. Запропоновано підходи до вирішення основних проблем, пов'язаних із впровадженням і розвитком інновацій на таких підприємствах.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, підприємства галузі тваринництва, класифікація інновацій, фінансування інновацій

Розвиток тваринництва має неабиякий вплив на економіку будь-якої держави. Адже якісне і конкурентоспроможне виробництво тваринницької продукції дає не лише забезпеченість переробної промисловості сировиною, рослинництва – органічними добривами, а машинобудування – ринком збуту, дана галузь є також запорукою продовольчої безпеки держави.

На сьогодні стан тваринництва в Україні є більш як незадовільним, що проявляється у формі фінансової нестабільності, низької рентабельності та неконкурентоспроможності вітчизняних підприємств в порівнянні із зарубіжними господарствами. Для того щоб змінити ситуацію, що склалася, потрібно не лише кількісно збільшувати поголів'я та виробництво тваринницької продукції, необхідно також застосовувати технології інтенсивного розвитку галузі такі як інновації. Даний підхід не лише дасть змогу вирішити цілий ряд повсякденних проблем галузі, але дозволить підняти вітчизняне тваринництво на якісно новий рівень розвитку.

Проблемами розвитку інновацій в Україні займалися такі вчені: В. Андрійчук, В. Василенко, П. Гайдуцький, В. Мессель-Веселяк, В. Рубан, І. Шовкун. Тоді як практичне використання інновацій в тваринництві вивчали науковці: А. Бондаренко, О. Крисальний, О. Лапко, Л. Нейков, П. Саблук, Н. Чухрай. Проте, як показує досвід, інноваційний розвиток тваринництва ускладнюється цілим рядом проблем і не дає очікуваного результату, а тому потребує більш детального вивчення.

Метою наукової роботи виступає виявлення особливостей розвитку інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах галузі тваринництва, які необхідно врахувати при побудові оптимальної політики в цій сфері.

Зміст поняття інновації і до сьогодні залишається дискусійним питанням, проте найпоширенішим є уявлення про інновацію як про інвестування коштів, що призводить до зміни техніки чи технології або сама техніка чи технологія як результат НТП [1]. Тобто саме поняття інновації передбачає інвестування, але лише в

ті проекти, що спричиняють суттєві зміни в господарському процесі за рахунок нововведень.

Однією з основних особливостей інноваційної діяльності в тваринництві є її подвійний ризик, оскільки як сам вид діяльності, так і галузь економіки, в якій вона здійснюється, містять у собі ознаки ризиковості.

Ризиковість інноваційної діяльності зумовлена в тому числі і рядом особливостей сільського господарства, а, отже, тваринництва таких як:

- 1) Сезонність;
- 2) Залежність від природних та кліматичних умов;
- 3) Циклічний характер виробництва, пов'язаний з біологічними циклами в природі;
- 4) Тривалість операційного циклу;
- 5) Конкурентність галузі через велику кількість однотипних підприємств, зосереджених на одній території.

Тваринництво, на відміну від рослинництва, у меншій мірі піддається впливу всіх перелічених факторів, проте і являється більш затратною галуззю. В свою чергу високі затрати на виробництво тваринницької продукції призводять до збитковості галузі. Більшість сільськогосподарських підприємств України – це господарства мішаного типу, що займаються як рослинництвом, так і тваринництвом з метою отримання більш-менш стабільного доходу протягом року. В такому випадку у руслі інноваційності необхідно розвивати всі галузі і підгалузі підприємства, оскільки комплексність віддачі багатьох інновацій передбачає системність їх впровадження. Інакше позитивний ефект інновацій мінімізується і зводиться нанівець.

Інновації класифікують за досить розгалуженою системою ознак, основними з яких, на нашу думку, є форма інновації, ступінь новизни, предмет і сфера застосування.

Інноваційна діяльність є комплексною категорією, оскільки ефективна лише при її використанні одночасно у різних сферах діяльності підприємства таких як виробнича, технологічна, управлінська та соціальна. Отже, і ефект від інновацій має комплексний позитивний вплив на всі сфери роботи фірми.

На думку засновника інноватики або науки про інновації Й. Шумпетера інновації можуть мати форму [2]:

- 1) Нового ринку;
- 2) Якісно нового методу виробництва;
- 3) Нового товару;
- 4) Джерела сировини;
- 5) Організаційної структури підприємства.

Як бачимо, щонайменше дві з форм інновацій тісно пов'язані з менеджментом підприємства, що значно більше впливає на кінцевий результат діяльності, ніж забезпеченість ресурсами чи якість товару. Для галузі тваринництва стратегічним завданням є вихід на зовнішній ринок у якості повноправного учасника, проте існує й інший ринок з усіма ознаками інноваційності, в якому торгівля здійснюється через мережу інтернет.

Іншою класифікаційною ознакою є ступінь новизни інновації, яка може бути відносною, радикальною та поліпшувальною [3]. Під радикальною інновацією розуміють абсолютно новий виріб чи технологію. В тваринництві це може бути системний біоінжиніринг, що передбачає весь комплекс робіт від проектування інновації до впровадження її у виробництво. Хоча для більшості українських

компаній такий вид послуг є недоступним через високу вартість цих робіт. Цю проблему можна вирішити шляхом всебічної підтримки біоінжинірингу з боку держави, зокрема що стосується фінансування та надання консультаційних послуг спеціалізованими науковими установами. На даний момент інноваційний потенціал тваринницьких підприємств реалізується через поліпшувальні інновації, до яких входить виведення нових високопродуктивних порід тварин, удосконалення раціонів при годівлі або ж нові автоматизовані системи утримання. Не варто недооцінювати також і відносні інновації або так звані «псевдоінновації», адже відомо, що при ідентичній ціні та якості товару споживач вибере той, що має красивішу упаковку або ж краще розрекламований на ринку.

Ще однією ознакою класифікації інновацій виступає предмет їх спрямування. Таким предметом може бути технологія або ж продукт. Технологічні інновації у тваринництві є більш поширеним явищем, оскільки натуральність і природність походження продуктів харчування на даний момент найбільше цінуються на продовольчому ринку. Причому при бажанні технологічну інновацію можна легко перетворити в продуктову, якщо виставити її на продаж, але на такий крок спроможні лише великі і фінансово забезпечені компанії, що являються основою інноваційного потенціалу вітчизняних підприємств.

Дуже важливим моментом у вирішенні проблем пов'язаних із впровадженням інвестицій в тваринництві є взаємовигідна співпраця держави та підприємств галузі, оскільки кожна сторона в даному випадку отримає переваги від такого партнерства (табл. 1). Як бачимо, виробники тваринницької продукції та держава від впровадження інноваційних технологій отримують безперечні вигоди, які часто являються однією із сторін певного явища, зокрема конкурентоспроможність продукції наших підприємств на вітчизняному та зарубіжному ринках дає змогу збільшити експорт продукції та зміцнити продовольчу безпеку держави.

Таблиця 1

Взаємні вигоди від партнерства держави з виробниками тваринницької продукції під час впровадження інновацій*

Переваги для держави	Переваги для підприємства
1. Забезпечення продовольчої безпеки держави	1. Конкурентоспроможність продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках
2. Вирішення соціальної проблеми через забезпечення населення робочими місцями	2. Прибутковість та фінансова стабільність
3. Розвиток взаємопов'язаних галузей економіки таких як рослинництво, переробна промисловість, виробництво сільськогосподарської техніки	3. Оновлення матеріально-технічної бази
4. Подолання екологічних проблем	4. Покращення іміджу підприємства на ринку
5. Нарощування експортного потенціалу	5. Покращення якості продукції

*Примітка: розроблено авторами

Співпраця підприємств та держави виявляється і у взаємному фінансуванні інноваційних проектів. Фінансування інновацій буває проектне, акціонерне та державне. В першому випадку джерелом погашення боргу перед кредиторами є виключно кошти, отримані від реалізації інновації [4]. Кредитна установа чи інші

позичальники в даному випадку ризикують найменше, але й отримують від цієї операції лише відсотки від суми боргу. Акціонерне фінансування містить в собі більший ризик, проте дозволяє отримати більше коштів. Державне фінансування є доцільним для реалізації великих проектів, що характеризуються високою вартістю і довгостроковістю.

Інноваційна діяльність в галузі тваринництва містить у собі безліч ризиків, що стосуються як специфіки галузі, так і фінансового стану вітчизняних підприємств. Частково дана проблема вирішується самими суб'єктами господарювання шляхом розподілення існуючих ризиків між декількома суміжними сферами діяльності, такими як тваринництво і рослинництво. Проте такий підхід не в повній мірі вирішує проблему, що склалася. На нашу думку, дана ситуація може бути покращена лише завдяки комплексній співпраці тваринницьких підприємств та держави в плані фінансування інновацій, надання консультативної допомоги та розробки інновацій науковими установами, створення сприятливого інвестиційного клімату. Така співпраця у будь-якому випадку є взаємовигідною.

Інновації мають застосовуватись одночасно на різних стадіях виробничого процесу, а також покращувати інфраструктурне забезпечення. Тільки в такому випадку можна досягнути позитивного результату. При цьому рушійною силою інноваційного процесу мають стати великі підприємства, що мають достатньо коштів для фінансування базових інновацій та продажу нових технологічних рішень.

1. Крамської Д.Ю. Аналіз та удосконалення економічного змісту понять інновації та інноваційний розвиток / Д.Ю. Крамської, В.А. Кучинський // Вісник НТУ «ХП». – 2013. – №22(995). – С. 22-32.
2. Крупська В.О. Інновації як визначальна умова стійкого розвитку сучасного підприємства / В.О. Крупська // Інноваційна економіка. – 2013. – №4(42). – С. 85-89.
3. Косцик Р.С. Види інновацій на промислових підприємствах / Р.С. Косцик // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.2 – С. 185-195.
4. Сівіцька С.П. Проектне фінансування як перспективна схема фінансового забезпечення реалізації інвестиційних проектів / С.П. Сівіцька // Управління розвитком. – 2011. – №5(12). – С. 23-25.

FEATURES OF INNOVATION IN ENTERPRISES LIVESTOCK INDUSTRY

O. Ruzakova, G. Storozhuk

*Vinnitsia National Agrarian University
Sonyachna st., 3. UA-21008 Vinnitsa, Ukraine*

This article is devoted to the characteristics of innovation in the field of animal domestic enterprises, which need to pay attention to the construction of optimal innovation policy. Approaches to address major problems associated with the introduction and development of innovation in such enterprises were proposed.

Keywords : innovation, innovation, enterprise livestock industry , classification of innovation, innovation financing

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ОТРАСЛИ ЖИВОТНОВОДСТВА

О. Рузакова , А. Сторожук

*Винницкий национальный аграрный университет
21008, г. Винница , ул . Солнечная , 3, Украина*

Данная статья посвящена рассмотрению особенностей инновационной деятельности на отечественных предприятиях отрасли животноводства, на которые необходимо обратить внимание при построении оптимальной инновационной политики. Предложены подходы к решению основных проблем, связанных с внедрением и развитием инноваций на таких предприятиях.

Ключевые слова: инновация, инновационная деятельность, предприятия отрасли животноводства, классификация инноваций, финансирование инноваций

*Стаття надійшла до редколегії 21.11.2013,
прийнята до друку 02.12.2013.*